

Τ ΔΟΙ ΕΥΕΥΙ ΑΑΑΥ ΕΥΘΑΥΣ ΕΑΑΑΙ ΑΟΥΙ ΑΑΑΥ ΑΕΕΕΙ ΟΟΘΑΝΟΥΙ ΑΑ

Ο.ε.ε. Ι . ΕΙ ΑΕΙ ΑΑΕΙ Α

Ευδαυς- Ο³δε «Ι αί αν» όί εαάνηεόάε Οαδου εααάδανυ

Τ δοι ευευι αααυ ευδαυς οαδουοί εεεεαααί εεει ι ί τ αι δ ευδαυςααδ ει εαι ί αι ί δοί εεαευε ααοόαα οαγι υι, αεαδαι οοδι οε δεε-εεεεε οοόδανυι αα ι ε αι δ ι ι εοί αεουι, εεει εε yi ααεοαδαε ααυι αε³δ³ε³. Αί οεαι ι αι αι αυδουι +α ευδαυς ει ι ι όι αα αεεει αι εαι ί αό, εαο οαι υαι ηααοοό ααι ααδαι εαοι αδου εαευι οαι αι αυ (?) αααί ηοδι ει τ αι εαι ε, ι ανεα ε³ε³εαε εαεαο. Αεεει, αόα αεεει α³ι³ α³α³ ι αευι αουι ααυι α αόεε ααδαιεαδαι α αεουεαααυ ηαααι αι εαι ί εαεεεε. Ι ι αα, ι δοι ευευι αα αετ η³ε ευε-ό δοί εεαευε ηαεεεεαδ ι ααεεει +ααυεαυδαι ευδαε, αδαι, ι αδη αόεαεοαδουι αα αεεει α³ι³ α³ ε³ε- εανεε yeα εααδ αεουεααηα, αι αα αευευι ουεοό ουγι αε ααηααααε οαε, οι ι οι εαι ι ι αευι αο εαααοι αεο.

Εεει ι ί τ αι δ αοί εεεεε³ε³ε³ι³ εαδαιαι αα ευδαυςααδ ει εαι ί αι ί δοί εεαευε ααοό ι ααεεε α- 13- εε. εο-ααυι α αεαο. ε³ε- εανεε αεουεααί εααδαιαδαι εαδαιαι αα, ευδαυςααδ οαε ααοόααι ααεαε, εαεαι αευι εαο οαι υι οεαοδ, οεααο ααοόοηοί η³α³ο³δ³αι. Υααδ αεεει αι εαι ηι α³εεεε ααοε α³ε αυε αι η ααοό ηαεοαευι, αδ³α³ε οεαι αι υι αα³υ, υ³ααεεοό υει ανυ η³α³ο³δ³ε³ι³ οοδοοί α yi ι α ηαααι αι εοεο ι όι εοί ?

Αυδευ αεεει αεεεεεαει αι αευι εαδαιαι αα οεε ααεαι αυι ααδαεουοι α, αι αααυ οοδι οε- δεεε-εεεεοει οαδουι εα ηαευι υουι α η³α³/η³ δι ευ ι ει ι αι ί αοαο ι ααευι. Αε yi ε η³ε αι εηι αααι αυ α³ε³ε ααι αυεοαδαι αευδι αεαι υι αεδε- αεδε ι αι αι ι εεεδ αει αοοαα, ι ηι

æéúí, ñaçèí eí áéèæð³³áá ì³í e³í á³e ááðæ. Ááàí eí ìí óí óí eéæéèæè, áóðóéóø í eóyñú æá eáðààøæéóó eááúèúøú ì áçæè çæúí ù ñæúí í æúè eáí eá³í, ááðà- ááðà æè yææí ðàðúóúé yñ ðóóóí óí à eéèáí àð. Í æúè eáí, óèàí úø, ñáí æúðáí ú æéóó æéðúí ááàí ááðáúí ááí à yí ÷eñeí á eéèáí ááí áúáúí à ááéèáí úøðóó ñ¼çá³ ñæðàí eáéóó ì óéðàæáúáú æáðæèð. Áè eá÷áí ááðúí ááàí æaçóóí ó í eéí í ðàí eáí ááí ðàððà æ³ç¼á¼ àøúðúèááí .

Æàøðàðáú ðàðáeyēí í, ì æè e³ð³³ æá æáð àñúðíí eøè ì óóí ááí - ì óóí áá³ ðàððáí ááèááá ááðèè÷³ ðàæðúéáá áí eñí, æaçóó æááúí³ eð¼í³³, ¼ðí ¼èð¼í ì áí áí áèðáá áèèèì æè eí øí àèà æ³ð¼ð. Æàçáú÷- ááàí, àñúðáñá, íðòí eúèúí áááú ðàø æaçóóíóí ¼çá¼øð³ðá¼í eèøè áèèèì eí áèð¼á¼á¼ eáèòúðúøú eáðæ. Áí òí áñá áí úí áèèèæè ¼÷¼ð, æaçóó eí eáí í óóááí eáèàð. Ðóí eèèèúè yñòáèèèèðáðæí ñáí ú, ðàðááí ááí áðàøeyēúè áèèááú æáí à eí ìí áóè- ñayñeé ì áçí óí óí à eáðàñæ, Ëúðáúç eáááí àòúí áá ñááàðòóó ááàí ááðáúí eáðí àðú eáèúí ðáí ááí ú ááéèáèàð. Æàçí à áóèæè ì áèèúí àððàðú eúðáúç óèáí ááðúí úí eúðæé ì àí eáèáðèí áá áèèèì æèúí ðàðáeyēáí ááí áúáú óóðáñúí áá eúèúð ðóðáá áí eñí áá eááàð ááðáð.

Ëúðæéáúí «Ðæí eí óóáí úpéóçè» ááðááeí áá - «P í óóé» ááøèáðóóíóí óí 4- æ. (654- 655) eúðáúçááð íðáí áí áááú áèð yè÷eí è ñæúè ð¼è¼á¼á¼ æèááðèøðè. Áè ì óðááúááé yéá: Ëúðæéáúí ¼ç³í á¼ áèçáèí e¼í ááàí ááð ááð. Áèúðéú eáæéí íí, æáðáú ì áeáí eí á æ¼í ¼ð³³¼ðá³, «Ðí óèèí æè ðáç áðááá æèááð³³í ¼ðá³ ñóðáí àí » (Ëpí áð, 1961:56;Ñóí ðóí áí eí, 1974:24.)¹- ááí æaçúèááí .

Ëúðæé èì í áðàòí ðó Ááí óçóí eúðáúçááðáúí ñúèúí à eúí eáí ááð³³ ÷÷³í óí ááðáú ì í è æáááúí ¼ç yè÷eñe Ðáí ú Óyí áú ááø eúèúí æ¼í ¼ðe¼í . Ëúðáúçááð áí eñí ì óðááúááé yéá, «¼ç ááàí ááðú Ëúðæéáá áí eáí í óáèèðà æáðáú ñàòúí æéóó ÷÷³í eáèèí ðóðóøeáí »².

¹ «Öçp Ðáí øð» ááðááeí áá yè÷eèèè 653- æ. áí eóí, «eúðáúçááð, eáí ááéáúð áèð ñáááí ðáð ì áí áí Ëúðæéáá eáèááí ì áeáí ááøðáðeí ñàòúí æéóóáá eáèèøeáí áeáè» áéúèèð.

² (Ëpí áð í .Á. Ëèðæéñèèá eçááñðey. - Á.56; Ëúðæéúè eúðáúç ðàðú÷÷ú Áí ááð Ááéóðð æàçí à ááðáèèá øèèðáí á æáñááé ðóðóí, eúðáúçááð 653- æ. Ðáí ñàðæúí à ñæúè ð¼è¼ø ÷÷³í ¼ç ááàí ááðúí æèááðeí, áèàð Ëúðæéáá ðáí úáúè áèð òíí eèøeí e áèà eáèááí ááí æàçáð. - Ëáð.: Áí ááð Ááéóðð. Ëúðáúç yèè eí ì áeáí áeí áèðeí áeáeí à eí øeí í ÷í ñæúí ú//×æóí áí ì eí úöçó áóáí úñè øè yí úöçp /Ëí òí ðáí í Ñóí ðóí áí eí Á. Í. - Í áeéí, 1984.- Á.316.)

Óðóé nuyéóóó ì ààèÙì àòààð èÙðàÙç óéàí ààðÙí Ùí ËÙòàé ì àì èàéàòòèí àà áèèèì àèààí «-àò yéàèè ñòóààí òòàðàèí » èàòàðÙí èà áí èóðóí àéàèí àéàéò. Ñáàáàé, VII é. ààðÙí áí òàðòà ËÙòàé áí ðáí ðóí àà -àò yéàèè àè ñ¼èò¼ðà³í ààéààðÙí í èóóóó ¼í ¼è¼òè¼ àéèàí ààí . «Ýðøèò øè» ààðààèí á èàðàààí àà áóé ì áçàèèàà áí ðáí ðáí í èóàáí Ëí ðá, Í yé-á, Ñèèèà, Ñíííèy, Ááí-áí, Òèààòòáí èàèàáí ààéààðàÙí ñáí Ù 8 ì èí àà æàòèáí (**Ëðþèíá, Í àèyèáí, 1984:268-269**). Áðèéí á, ËÙòàéààí áèèèì àèàáí ààèààð «Áí ðáí ðáóé ì àì èàéàòòèí » ñáyñàòÙí ¼òè¼ð³á¼, èèèèí Ùí òÙì àè, Ùì àèà èóðóóàà èÙçì àò èÙèì àè. Í øí í áóéòáí Òáí èì í áðèyñÙ ¼ç³í ¼ æáí òàðòèáí ì àì èàéàòòàðàè è³ò³ø ³-³í «áèèèì èààðèàðÙí » àáyðáí í áí èÙçÙèèáí. Áéçàèí í èèðèàéçàà èÙðàÙçáÙí æ¼í á¼ì á³³ óóéààðÙ àà Òáí áí ðáí ðó ×áí ùyí àà í èóí áèèèì àèàáí. Áóé æí í áóáóçàà yèè ààèèèèè èàèèðñáè áí èí ò. Áèðèí -èàáí, Ááàðá yñòàèèèè àà èÙðàÙçáÙí -Ùààáí óóéò Òàð àí à ¼ç³í ³í «Áàø jaripmi, èàøÙì àà òàáàá-èáí àà áàðÙí » (íí ááø æàøÙì àà ËÙòàé òáí Ùí à áàðáÙì) (**Í àèí á, 1952:29**), æ¼í á¼ì á³³è³á³í ¼ æàðàøà òàáàá- òáí Ùí áí òàðàèy àèàÙì àáàáí. Èèèèí Òàð àí à, ËÙðàÙç èààáí àòÙí àààÙ è-ðàèè èààáí æí áí ðèó ì áí ñáì èà è¼ò¼ð³èá¼í. Ýñòàèèèèèè àààÙ áèð æáðèí àà ¼ò¼ ì àáí èéóó ì ààèÙì àò èáçààøàò. Áí àà Òàð àí áí Ùí ËÙòàé ì àì èàéàòòèí áí àààì ààðáÙ ¼ç³í ¼ àèàáí áÙáÙ ááyí ààèàò (**Í àèí á, 1952:29**). Áàèèèì èÙòàé æàçì à áóéàèòàðÙí àààÙ èÙðàÙçààð «¼ç àààì ààðÙ áí ðáí ðáí yéáí àèàèí áèèèááí àà áð ààèÙì èàèèí òóðóøèáí » àáàáí ì ààèÙì àòèà ³í á¼ø³í èàòì áñèí áóé èàáàð?

Ýèèí -èàáí, èÙðàÙç æàøòàðÙí Ùí Òáí ËÙòàéÙí áÙ áèèèì àèàáí áÙáÙí èÙðàÙç èààáí àòÙí Ùí ì àì èàéàòòèè áàøèàðóó àí í áðàòÙ Òáí èì í áðèyñÙí Ùí ààì èí èñòòàòèyñÙí ààé óþøóéàáí áÙáÙ àéàèí àéàéò. ËÙçÙáÙ èÙðàÙçààðáÙèÙí ààé ì àì èàéàòòèè áàøèàðóó áèèèèè àí í áðàòÙ èàèàáí ò³ðè ì àì èàéàòòàðèí èí áèðèí àà àà èáçàáøí áéò. Í óí óí ¼ç³ èÙðàÙç óéàí ààðÙí Ùí Òáí ËÙòàéÙí àà áèèèì èí ¼ðè³í á¼ò³í, èèèèí ËÙðàÙç èààáí àòÙí Ùí èàèÙí òáí Ùí, è³-ò³³ ì àì èàéàòòèá àéèáí ÙøÙí à ñàèÙì èí øèí í áóáóí è¼ðñ¼ò¼ò.

Ýí è áóé í èóyí Ùí ì áçàèèèèè àèèàáÙí òàèòáí àèñáè. Òáí áí ðáí ðóí àà òàðáèyèáí àáí áàðáÙí è¼á³í ³í èì í áðèyáà ì àáí áéÙ ò³ç áí èáí í yì áñ. ËÙòàé áèèèèèèè èí òààñèðá³³ -èí í áí èàè Ñy Áyí èì í áðàòí ðáóí ì Ùí ààé ñáyñàòÙí òóóðà è¼ðá¼é, 691- æ. ò¼ì ¼í è³á¼é áèèèèèðóó æàñáàáí: «Áè ì áçàèèèè (VII é. áyáÙ - Í .Ë.) áí ðáí ðáí àè

ОРТО КЫЛЫМДАГЫ КЫРГЫЗ КАГНАТЫНДАГЫ
БИЛИМ ТУУРАСЫНДА

³éé³³ - áàäääð ò¼ðò òàðàí òàí éàèèì æàðà=ó. ÀèàðàÙí è=èí àà Èóí ü Öèí èèí (òèààò àñèàð áàð=ÙñÜ), Àðèäý Þ àí ü=æàí ü³ æàí à Ñóí ü Æàí üæóí (èèääí àñèàð áàð=ÙñÜ) áàð àí è=ó. Àèàð íðàí àí àí èàí í àí, Àí ðàí ðàóè ì àì èàèàòòèí Ì üèçàì áàðÙí í èóí, ³éð¼í ³ð³í, ³èè¼ð³í ¼ æàòèàí àà, ñ¼çñ³ç áèçàèí =àè àðàáááÜ àèì àèòàðàà çÜýí èàèòèð=ó» (Èèýðòí ðí Üé, 1964:30–31).

Ààì àè Ñý Äýí àèí =àò æàðèèèòàðàè í èóòóààí áàð òàðòÜð èàðàè ááááí ñóí óðó, èì í àðèýí Ü áàðèàðòó=óèàðàÜí è¼ç æàçàÜí Üí àí èàèáàðÜ èàðàè ýè. Ñáááàè, 679- æÜèààí òàðòà Ýèí è=è ×ÜáÜð Óððè èààáí àòÜí Üí èàèÜí òàí à áàðòàðÜ Õàí ÈÜòàèÜí èíííòíí áóðààè èí èí í è ýí àñ. ÈÜçÜ, èÜðàÜçàÜí Õàð àí ááà í èøí àí í óèääðÜí Üí íðàí àí í áèèè àèó=ó ì àçàèèè Ààí è Õóí áóí ÈÜðàÜç ì àì èàèàòèí á ááááí ááàè ýè=èèèè ì àçàèèèí àí áàðòàí, æà ÈÜðàÜç ì àì èàèàòèí á àèàà=èÜ ýè=èèèè ì àçàèèèí àí òàðòà, æà ÈÜðàè áàðèàðòó=óñó Øèàí òí é Æ=æàí äÜí Õàí íðàí ñóí à 648- æ. æàñàááí ýè=èèèèè èí í àòÜèæàñÜ àí èóðó ì òí èóí .

ÈÜðàÜç ì àì èàèàòèí èí ¼í ³à³³ áàñèÜ=òàðÜ àà ì Üí ààè æíðí í í è æàñí í àí í áàèç áàðàò. Ýáàð, 648- æ. Øèàí òðé Æ=æàí ü ÈÜðàè àí ðàí ðóí à æàñàááí ýè=èèèè ì àçàèèèí áá ì àì èàèàòòèí áèèèèè òðòèóèðò æà¼Üááí èàèÜí òàí óó áááÜòÜí àà àí èñí, VII è. ýèèí =è æàðÜí Üí àà áàðèàðòó ò³ç³è³ð³ äýðèèè èàèÜí òàí ààí . Àèñàè, 648- æ. èÜðàÜç áàðèàðòó=óñó «Ýèüáááð» àòàèñà, áóè èÜèÜí äÜí ýèèí =è æàðÜí Üí àà «èáááí » òèòòèó èí èàí í óóàà àèÜí ààí . Èèè¼í ³í áàðèàðòó àí í àðàòÜí Üí èàèÜí òàí ÜðÜ àà èàááí äÜè áèèèèèèèèè ì ðí í ðó ì àí àí èí ðí æ³ðñ¼ èàðàè. Àè ó=óí æí àí ðóàà àèÜèàáí áèèè à³³ æàðòàðàÜí èàòì àðÜ æàðàèÜí, èàááí àà æàèàè àí è=ó ñàáàòòóó ááàí áàð í àèáà àí èàí í . Ì àì èàèàòòàè èààðàÜè àèì àðóó æ¼í à¼í à³³è³èè¼ æàðàðà æ³ç¼á¼ àðÜðÜèàáí . Èáæèèèè — Õí áó ýñòàèèèè èí èààðì àí Ü È³í ³è ¼áá áèèèèèè ðàòÜ=àñÜí áááÜ ¼ñ³ð³í ì Üí ààè=à èàáàðèàéó: «Í òóç æàðÜí àà ì àì èàèàòèí á ¼áá àí èáóí . ÈÜðè æàðÜí àà ì àì èàèòèí áá óóòèòóòèà æàòèí, ýèè àè áàðèàðàÜí » (Ì àèí á, 1952:81–82)

ÀàèÜðèÜ òððè òèèáóó èàèèòàð «¼áá» ááí àèÜèì àí, í è=óè

---

³ Àðèäý Þ àí ü=æàí üèí Ýèèí =è óððè èàááí àòÜí Üí í áàèçááá=óñó Èóòèóá Èàí áááí èàááí äÜí àèÜèì àí èàí áð=èñè Õí í óóèóè ýèàí àèàèí Ñ.À.Èèýðòí ðí Üé èøàí èì áóó áàèèèèèèèè . Èàð.: Èèýðòí ðí Üé Ñ.À. Õí í óóèóè- Àðèäý Þ àí ü=æàí ü//Øððèí èí àè=àñèèè ñàí ðí èè. -Ì ., 1966, Á. 202–205)

åååì åàðäÜ àèÜøèáí (ÄÖŒ, 379:Åè÷óðèí, 1950:353). ÈÜðäÜç èååáí àÜí àà áí èñí, ¼åá áí ðáí ðäóè æáí à æåðåèèèèó³³ àåì èí èñððàòèÿåå èáí àð÷è - àèÜèì áí èÜçì àÜí àòèàðñà èåðåè.

ÈÜðäÜç èåååí àÜÜ ÷÷ òóóóèòóóèáí òóðóí, àèàð ¼ç èáçèí áà àèÜ áåèòèèèèåå á¼è³í á¼í. Èèè¼å¼å³ áèèèèè Óóí èòèÿñíÜí Üí áí ðáí ðáí í æåðåèèèèèèò³³ àåì èí èñððàòèÿåå æåðåèèèèèèèòè, è¼ç¼í ¼èå¼¼, ñåèÜèòÜí àòèàððÜèÜøÜí èàððååí àòèèèÜí èÜçì àòàðð èòðåååí .

Æèðåèèèèèèò³³ áèèèèèèèè èåèøåð³³ æáí à è¼ç¼í ¼èå¼¼ áí ðáí ðáí í æ³ðá³ç³èå¼í. Àè ÷÷³í áí ðáí ðäóè áí ï àðàòòà íí åååì èòðåååí. Àèàð «÷æè øè» è¼ç¼í ¼è÷÷³è¼ð áåí àòèèååí (Åè÷óðèí, 1950:353). Áóè òèòóè èÜðäÜçåàðäÜí ðóí èèåèÜè æåçóóèàðÜí àà èáçååøèáí «÷ìæøè» ï áí ñåáÜí à áåè èåèåò. xèåøè òèòóèó èÜòèåèÜí «ÜÜ- øè» ï áí ñåáÜí ¼çå¼øóð³ð³í àèóáååí æåðåèååí". ÈÜòàè èì ï áðèÿñíÜí àà ÜÜ- øèèåð èì ï áðàòí ðáí óóèðäóó ï áí áí ï ðí àèí òèÿèàðäÜí èòðåðèí òèèøåðèí, áí ðáí ðáí ï ò÷àò ááðèøèáí. Àèàð ò³øè¼í èèðäøáí è, ñåèÜèòÜ ÿñáí óáé àèååí, áí ðáí ðáí æ¼í ¼ò³è÷³ ÷è³øð³ òèèøåð³³áí ààðàí àò æáí à áèèèè è æåðèáí åååì ààð áí èòøèáí (Åñsedó, 1965:85).

Ì Üí ååí òÜøèàðÜ ÈÜðäÜç èåååí àÜí àà íí áåø åååì ååí òóðååí Ñåèðåòèèèèè èòðåååí. ÈÜòàé ææçì à óóèåèòàðÜí àà óó èÜçì àò "÷æáí øè" ååí àòèèèè (Åè÷óðèí, 1950:353). Å.Ñ.Òåñèí àèí ï èèèèèè èí ðí ÷à "÷æáí øè" òåðè èí è áàøèÜ èàò÷Ü ååååí àè òóðí áóðàò (Ì ÈÒÁ, 1988,164) Àòèèååí èÜòàé òèòóèó èÜðäÜçåàðäÜí áàøèàðóó òèòóèåòóððåñíÜí à "÷áí øÜ" Óí ðí àñÜí àà èåáÜè àèÜí ååí .

Ýèèí ÷è Óéååò ÿñàèèèèèè èí èåàðì áí Ü Óç Àèèååå xàòøÜ òáí ÷÷³í áåí ò¼å¼ð¼èò³í ò¼ðò áóð÷óí à áåèèèèèè ç ï áðñáí è, áåèèèè ï áèèÜí àòÜáÜ òàððàðèáí áÜáÜí, ò÷ æí èò ñåÿèàòèà ÷Üèèáí áÜáÜí èåååðèèèè (Ì àèí á, 1952:61). Å.Èèí ñí í áóí ÷÷áí ï àè¼¼ñ³í ¼ ÜèåèÜè "÷áí øÜ" ñ¼çó "æÜèí ààí à÷Ü", "áí ï àè÷Ü" ï áí èñèí òóðí òàò. Óéååò ææçóóñóí àà Óç Üñì Ü ï áí áí èí òí "Àèèååå" ñ¼ç³í ÷í æåèèèèèè ææçÜèÜøÜ, óóè åååì áÜí èåååí àòòàÜ æí áí ðèó èÜçì àò ïðáí ÿèà áèèèèèèèèèèèèè, áåèèèèè ï Üí áèèèèè à³³è³å³í, áèèèèè ààðàæåñÜí àèèèèèèèèèèèèè.

843- æ. ÈÜðäÜç èåååí Ü ï áí áí ÈÜòàé èì ï áðàòí ðóí óí ïðñí ñóí àà ³çå³èò³èñ³ç èàò ææçÜøÜí, ï áèèÜí àò àèí àòóó æ³ð³í òóðååí. ÈÜòàé èì ï áðàòí ðóí óí èÜðäÜç èåååí Üí à æ¼í ¼èè¼í èàÜí àà "Ñèçæèí èàòÜ¼ÜçåÜ çí ð èóáåí Ü÷ ï áí áí ï èóí, òàì àèÜÜ óí òóóí ï óí" ååååí áèèèèèèðóó èáçååøåð (Ñlauseon, 1972:426).

1 .

ÁÑSEDÓ Í., Old Òurkic Òitles îf Chinese // **Āñtà Ī riantalia Āñadeniae Scienti arum Hungaricae.**- Ò. XVII - N.1- 2. Āudapest. 1965.

Ī ààðèàèù ĩ ĩ èñòĭ ðèè ñĭĭ í ó. Āùĭ. 1. - Ī ., 1968.

ÑLAUSON G., (1972), **Ān Etymological Dictionary îf ðāā-Òhirteenth Century Òurkic.** - Oxford.

ÈÛÇĒĀÑĪ Ā È.ð., (1969), **Èñòĭ ðèy Òóàù à ñāāĭ èà ààèà.** —Ī .

ĒĤ Ī ĀÐ Ī .Ā., Ī èàùà èèòàèñèèà ĩ ààðèàèù ĩ ĩ yòĭ ĩ àðàðèè èùðàùçĭ à (òàèāñĭ à) VII- VIII ĀĀ//òçŃĪ ÈÈÈÈÈ. Āùĭ. 2.- Āāàèāĭ . 1951.

Ī ààðèàèù ĩ ĩ èñòĭ ðèè Ñāāĭ àé è Ōāĭ òðàèüĭ ĩ é Āçèè Ō-ŌĪŌ āā. - Ōàøèāĭ ò, 1988. - Ā.82.

ĀÈ×ŌÐĒĪ Ī .ß., (1950), **Ñĭ āðāĭ èà ñāāāĭ èé ĩ ĩ àðĭ āāò, ĩ àèòāāøèò à Ñāāĭ àé Āçèè à āðāĭ èà āðāĭ āĭ à.** Ō. Ī ., È.

ĀÐĀ× Ā.×., Āðāĭ àèùðàùçĭñèèà èóðāāĭ ù ó ñāāāðĭ ĩ é āðāĭ èòù Āĭ èùøèò ĩ çāð è ĩ àðĭ àèè òèāāòñèèò ĩ àāĭ èñāé ĩ à àāðāñòā // **Ñòðāĭ ù è ĩ àðĭ àù Āĭ ñòĭ èà.** - Ī ., 1980. Āùĭ. 22.

ORKUN H. M., (1987), **Eski Türk Yazıtları.** -Ankara.

ĀŌÑ.

ŌŌĀBĒĪ Ā Ĥ . Ñ., (1995), **Èùðàùçù ĩ à ĩ ðĭ ñòĭ ðāò Āçèè.** - Ā.